



LUKION OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2019

Terveystieto

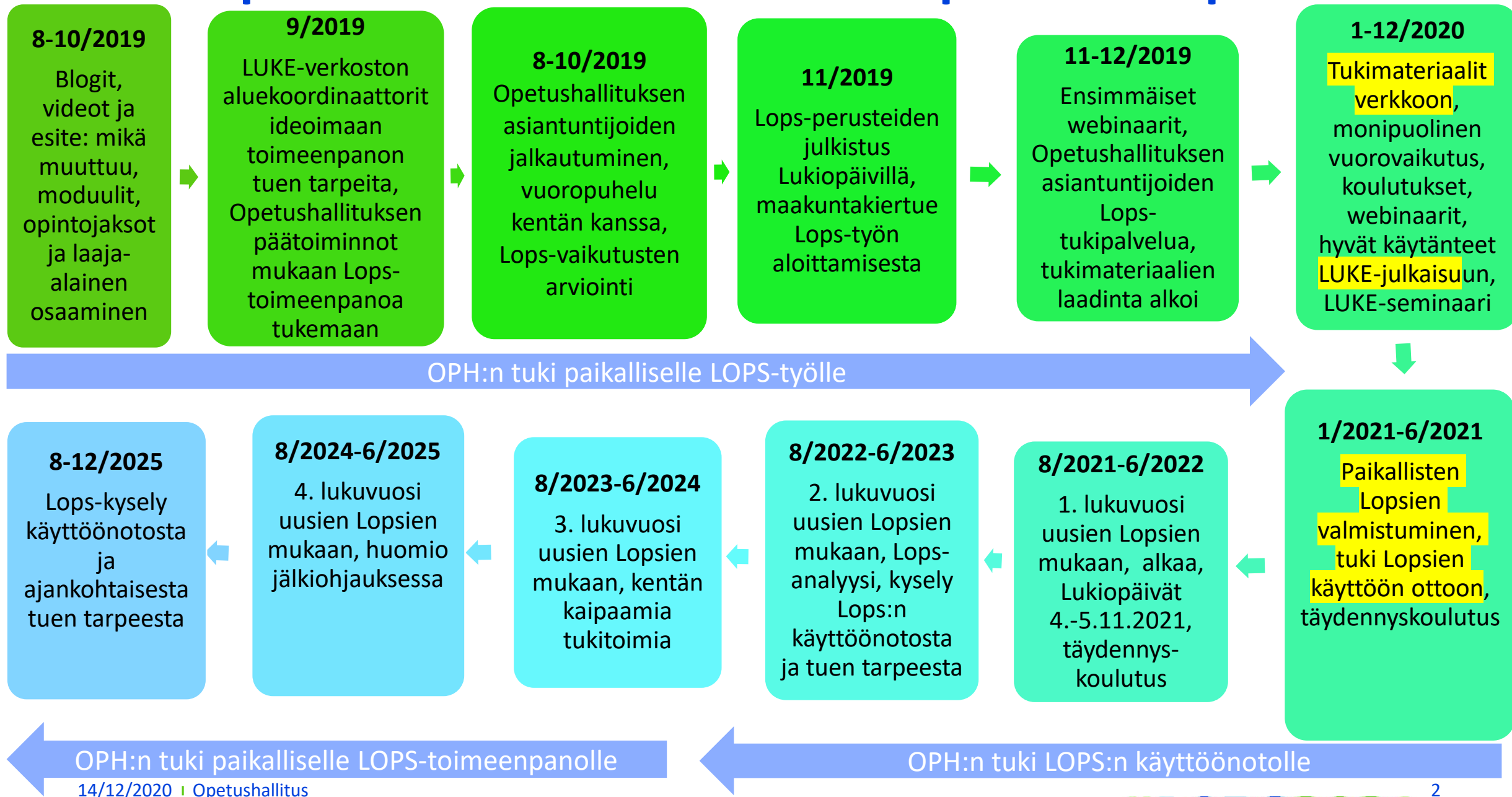
Lops2019 tuunaamo
14.12.2020
Olli Paakkari ja Matti Pietilä



OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

#LOPS2021
#GLP2021

Lukion opetussuunnitelman toimeenpanon tukiprosessi



#LOPS2021

Mikä muuttuu?

- Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet
- Valtakunnalliset opinnot on jäsennetty **moduuleiksi**, jotka toimivat raaka-aineina **paikallisesti luotaville opintojaksoille**
 - Opintopisteinä määriteltävät opintojaksot voivat olla **eri laajuisia ja eri oppiaineiden yhteisiä**
 - Lukiossa opiskellaan vähintään 150 opintopistettä nykyisen 75 kurssin sijaan
- Opiskelijoille tarjotaan entistä **kattavampaa ja pitkäkestoisempaa opinto-ohjausta sekä erityisopetusta** sitä tarvitseville
- Yhteydet ympäröivään maailmaan painottuvat aiempaa enemmän
 - **korkeakouluyhteistyö,**
 - **kansainvälisyys,**
 - **työelämä- ja yrittäjyysosaaminen**



Opintojaksot – yhteistä suuntaa ja synergiaa

- Opintojaksot mahdollistavat entistä mielekkäämpien ja monipuolisempien opintokokonaisuuksien muodostamisen: **oppiaineen sisällä** tai **oppiaineiden välillä**
- Voidaan opiskella ilmiöitä ja aihealueita **kokonaisvaltaisemmin**
- Voidaan lisätä **oppiaineiden välistä synergiaa**
- Voidaan **välttää päällekkäisyyttä** eli samojen tai samantyyppisten asioiden opiskelemista ja arvioimista useampaan kertaan
- Mahdollisuus rakentaa opintojaksoja **oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen** pohjalle tai **laaja-alaisen osaamisen** kautta
- Antaa uuden **mielekkään mahdollisuuden opettajien yhteistyölle.**

Kaksi kysymyksistä tuunaamoon...

= ”Ops-tekstin ’avaamista’ käytännön työhön”

= ”Hur andra skolor löst läroplansplaneringen?”

Huom! Opetushallituksella ei ole toimivaltaa määrätä yksittäisten opetus- tai arviointimenetelmien käyttöä. Työskentelyn, oppimisen ja osaamisen näyttöjen suoritustavoista päätetään paikallisen toimivallan mukaisesti kouluissa, ja opettajilla on pedagoginen toimivalta valita työtavat ja arviointimenetelmät.

Esim.:

Terveystiedon 4 tunnin Lops-koulutus 5.2.2020...

Huom! Terveystiedon tukimateriaali:

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/terveystiedon-lops-2019-tukimateriaali>

...sekä kollegat!

Tarpeelliseksi nähdyt ja tehdyt työt

- Lukiolaki 714/2018 -> päivittäminen ainetekstiin
- Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018 -> päivittäminen ainetekstiin
- Laaja-alaisen osaamisen kirjoittaminen perusteisiin oppiaineittain.
- Terveystiedon [perustelumuistio](#) 16.5.2019.

- 1. Rakennetaan jatkumo** perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista, jolloin voidaan siirtyä perusasioista eteenpäin, vältetään turhaa toistoa ja pystytään nostamaan tavoitetasoa.
- 2. Asetetaan tavoitteet terveystiedon osa-alueet huomioiden.** Tämä on looginen jatkumo perusopetuksen opetussuunnitelmasta, ja auttaa merkittävästi opettajaa laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden siirtämisessä oppitunneille.
- 3. Yksittäisten moduulien sisällä tavoitteet ja sisällöt tulee muokata järkeviksi kokonaisuuksiksi** (ilmiöt, teemat), jotta tutkiva oppiminen mahdollistuu. Tällä osaltaan edistetään oppimiskulttuurin muutosta syvempää ymmärrystä ja kokonaisuuksien hallintaa painottavaan suuntaan lukioissa. Sisältöalueiden mahdollinen siirtäminen moduulien välillä tulee tehdä harkiten tästä syystä. Samojen aihepiirien eri moduuleille ripottelun (spiraali-ajattelu) sijasta opiskelijoita tulee ohjata käsittelemään tietty laajempi aihepiiri saman moduulin sisällä syvällisesti. Lisäksi selkeytetään moduulien (TE1-TE3) välistä jatkumoa (yksilön voimavarat – ympäristö – yhteiskunta).
- 4. Selkiytetään tavoitteita.** Pyritään muotoilemaan tavoitteista yksiselitteisiä, siinä määrin kuin se on mahdollista kirjoitusohjeet huomioiden. Jos mahdollista, käytetään tavoitteissa ympäröivien verbien (pohtii, tarkastelee...) sijasta tarkempia ilmaisuja (analysoi, arvioi...) ja painotetaan korkeampia ajattelun taitoja. Tämä painotus on myös kokelaan kypsyyttä mittaavassa terveystiedon reaalikokeessa. Täsmällisesti muotoillut ja määrällisesti maltilliset tavoitteet auttavat myös arviontikriteerien määrittelyssä, ja nämä luovat edellytykset oppimisprosessien ja -tulosten yhdenmukaiselle ja oikeudenmukaiselle arvioinnille (ks. Atjonen ym. 2019, 241).

- 5. Vähennetään sisältöjen määrää.** Ajattelun kehittäminen vaatii aikaa, ja sitä voidaan tuoda oppiaineen omien sisältöjen määrää vähentämällä ja/tai eri oppiaineiden päällekkäisiä sisältöjä vähentämällä. Sisältöjen tulee jakautua määrällisesti tasaisesti eri moduulien kesken. **Sirpaleisen sisältötiedon omaksumisen sijasta opiskelijoita tulee ohjata keskeisten asioiden syvälliseen ymmärtämiseen ja kokonaisuuksien hallintaan sekä korostaa vaikutusmekanismien, yhteyksien ja syysuhteiden monipuolista hahmottamista.**
- 6. Pidetään kiinni riittävästä vaatimustasosta.** Muita oppiaineita **alhaisempi moduulien määrä rajoittaa terveystiedossa käsiteltävien aihepiirien määrää, laajuutta ja syvyyttä.** Oppiaineen luonteen kirkastamisen kannalta lienee **järkevää pitää kiinni ainakin nykyisestä vaatimustasosta.**
- 7. Otetaan huomioon oppiaineen eetos: keskiössä terveys ja voimavaralähtöisyys,** mukaan maltillisesti riskitekijöitä, ongelmia ja sairauksia.
- 8. Huomioidaan nuoren opiskelijan tarpeita ja senhetkistä elämismaailmaa.** Esimerkiksi *Terveys voimavarana* (TE1) -moduulissa käsitellään kehoon ja mieleen liittyviä voimavaroja, mikä osaltaan tukee opiskelijan kyvykkyyttä käsitellä koko lukio-opiskelun aiheuttamaa kuormitusta.
- 9. Opetussuunnitelman perusteiden oppiainekohtaista uudistamista** tulee tehdä rohkeasti **siltä osin, kun se on tarpeellista ja etenkin pedagogisesti perusteltua.** Uudistamista uudistamisen vuoksi tulee välttää.

”Laaja-alaisista ja arvioinnista”

”Laaja-alaisen osaamisen arviointi kursseittain”

Valtakunnalliset opinnot on jäsennetty **moduuleiksi, jotka toimivat raaka-aineina paikallisesti luotaville opintojaksoille**

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten

- laaja-alaisen osaamisen **kokonaiskoordinaatio** toteutetaan
- laaja-alaisen osaamisen tavoitteita toteutetaan **eri opintojaksoissa**.

Lops2019 5.2.1 (s. 47) Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät:

”Opiskelija **saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista.**”

”Opintojaksoihin sisältyvistä **pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat** lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä.”

”**Muista valinnaisista opinnoista** voidaan antaa arvosanaksi **paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.**”

Lops2019 5.2.6 Laaja-alaisen osaamisen arviointi:

”Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu **kaikissa oppiaineissa**, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on **otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään**, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.”



”Hur detaljerat man skall beskriva sådant som bedömning och hur man får in de olika kompetenserna i undervisningen utan att alltför strikt binda lärarna som skall göra jobbet i praktiken. Bedömning mera allmänt.”

Huom! Arviointi keskittyy tavoitteiden saavuttamisen (oppiminen, osaaminen ja työskentely) arviointiin
(Lähde: Lops2019 terveystiedon tukimateriaali)

Lukiolaki 714/2018 [37 §](#) Opiskelijan arvioinnin perusteet

Lukiolaki 714/2018 [38 §](#) Opiskelijan arvioinnista päättäminen

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018 17 § Arvosana-asteikot

Lops2019: Luku 5 (s. 45-): Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

Lops2019 Terveystieto / Arviointi

Terveystiedon tukimateriaali:

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/terveystiedon-lops-2019-tukimateriaali>

"Paikalliseen opsiin kirjattavista asioista, konkretiaa."

"Mahdollisia kurssikohtaisia tarkempia arvioinnin kirjauksia"

"Konkreettisia hyödynnettävissä olevia valmiita ideoita."

"Emme ole yhdistelleet moduleita isommiksi opintojaksoiksi, käytännössä kaikki te (ja li) - opintojaksot ovat yhden modulin eli 2 op:n opintojaksoja. Onko tämä ok?"

Lukiolaki 714/2018 12 § Opetussuunnitelma:

1 mom: Opetushallitus määrää.....**opintojen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä.**

2 mom: **Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelma, jossa päätetään opetuksen, opintojen ohjauksen ja oppimisen tuen toteuttamisesta, opiskelijoille tarjottavista opintojaksoista ja niihin osallistumisen edellytyksenä olevista opintosuorituksista sekä opetuksen tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä.**

Lukiolaki 714/2018 13 § Opintojen järjestäminen, 2 mom.:

Koulutuksen järjestäjän on opintoja järjestäessään **huolehdittava koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta** ja siitä, että **opiskelijan edellytykset oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen eivät vaarannu.**

Lops2019, 3.1 Opintojen rakenne, 3 mom.:

*"Koulutuksen järjestäjä päättää, **minkä laajuisina opintojaksoina** opinnot tarjotaan opiskelijalle."*

Huom! Terveystiedon tukimateriaali:

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/terveystiedon-lops-2019-tukimateriaali>

Lisää kysymyksiä:

- "Eri opintojaksojen sisällä laaja-alaisen osaamisen toteutuminen, ylioppilaskirjoitusten vaikutus opetusta ohjaavana tekijänä, yhteistyö eri oppiaineiden kanssa eli opintojaksojen nimeäminen ja moduulien määrä..."
- "Osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti" -> Toivoisin, että käsiteltäisiin tämän tavoitteen arviointia (erityisesti summatiivista)."
- "Millaisia tarpeita tulevaisuus tuo mukanaan ja millaisia yhteistyömuotoja on kehitelty/kehittelään/tulisi kehitellä, joista olisi hyötyä opiskelijoillemme?"
- "Mitä/miten/millaisissa laajuuksissa tulisi huomioida lukion terveystiedossa korkeakoulu-, työelämä- ja/tai kansainvälinen yhteistyö -teemoja?"
- "Miten esim. terveystieteiden laitosten ja AMK sote-alojen kanssa voidaan rakentaa järkeviä polkuja lukiosta eteenpäin pyrkiville ja aloille aikoville? Jokaisen opettajan yksittäiset 'kurkistelut' jatko-opintomaailman suuntaan ovat raskaita toteutettaviksi, niin lukio-opettajille kuin seuraavillekin toimijatahoille. Olisiko joitain pysyvämpiä rakenteita kehitteillä?"
- "Millaisia moduulien jakostusehdotuksia olette ajatelleet terveystiedon kursseille? Onko pilottikoulujen esimerkkejä nähtävillä jossain?" -> **Opetushallituksen LUKE-verkoston sivut:** <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/luke-lukioiden-kehittamisverkosto>
- "Yhteistyökuviota (eli moduulien jaksoja) muiden oppiaineiden kanssa tuntuu olevan vaikea löytää vaikka yhtymäpintoja terveystiedossa on lähes kaikkien aineiden kanssa. Nyt LOPS19 suunnitteluvaiheessa tuntuu, että helpompaa on ollut kertaluontoisesti tehdä yhteistyötä ja projekteja eri oppiaineiden kurssien kanssa kuin sitoa niitä pysyviin jaksoihin, jotka sitovat opiskelijoiden valintoja."

-> **Opetushallituksen Lops 2019 tuunamosivut:** <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lops-tuunaamot>

Mikä muuttuu ja miksi?

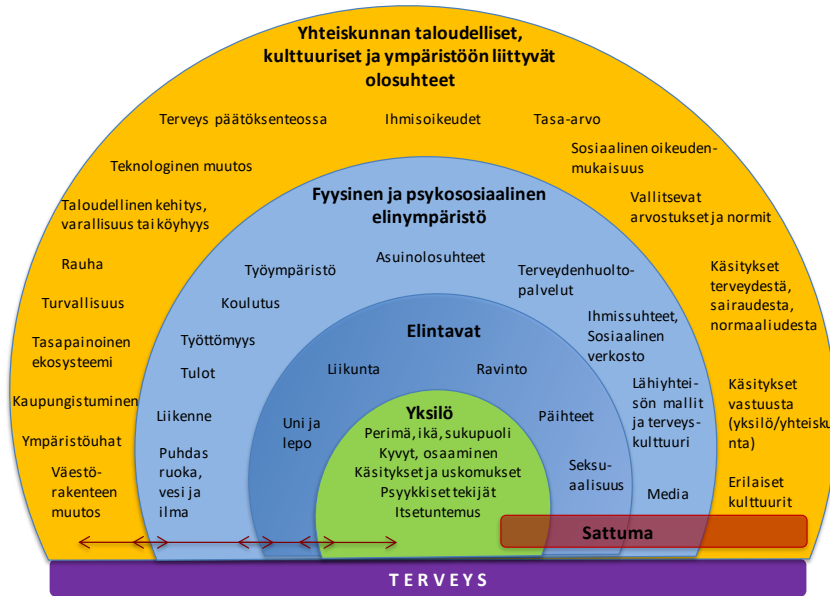
Muutoksia	Miksi?
Tavoitteet rakennettu systemaattisesti terveystietoisuuden (health literacy) osa-alueita hyödyntäen	<ul style="list-style-type: none">• Monipuolinen kompetenssi auttaa pärjäämään nyt ja tulevaisuudessa• Tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä• Sama viitekehys myös POPS2014
Jatkumo perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista	<ul style="list-style-type: none">• Eteneminen perusasioista syvemmälle, vaatimustason nostaminen
Loogisen jatkumon rakentaminen moduuleista (yksilö-ympäristö-yhteiskunta), tasainen kuormitus per moduuli Tavoitteiden muotoilu ja määrän vähentäminen Sisältöjen muokkaaminen järkeviksi ja määrällisesti maltillisemmiksi kokonaisuuksiksi (teema, ilmiö...), lisäksi tarkempaa avaamista/rajaamista	<ul style="list-style-type: none">• Kokonaisuuksien hahmottaminen (vaikutusmekanismit, yhteydet, syysuhteet)• Aikaa oppimiselle ja ajattelulle, tuki opetuksen suunnittelulle• Selkeämmät ja määrällisesti maltilliset tavoitteet auttavat arviointikriteerien tekemisessä → luo edellytykset oppimisprosessien ja -tulosten yhdenmukaisemmalle ja oikeudenmukaisemmalle arvioinnille• Edistetään oppimiskulttuurin muutosta syvempää ymmärrystä ja kokonaisuuksien hallintaa painottavaan suuntaan lukioissa
Oppiaineen yhteys laaja-alaiseen osaamiseen avattu tarkemmin	<ul style="list-style-type: none">• Tuki opetuksen suunnittelulle (oppiaineissa ja niiden välillä)• Yleissivistynyt lukiolainen

- Ydintehtävä:
terveysosaamisen
kehittäminen
- Käsitteiden avaamista:
terveysosaaminen,
terveys
- Arvopohja

Ingressi

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykynä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykynä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Ingressi - ydintehtävän tarkempi avaaminen



Tiedot: Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat.

Kriittinen ajattelu, taidot: Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteiden kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää.

Itsetuntemus: Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen.

Eettinen vastuullisuus: Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestäväns tulevaisuuden rakentamiseen.

Terveystiedon opetuksen yleiset tavoitteet – Millaista osaamista nuori tarvitsee nyt ja tulevaisuudessa?

Taustalla analyysi elinympäristössä ja yhteiskunnassa tapahtuvista kansallisista/kansainvälisistä muutoksista, mm.

- elintapasairauksien yleisyys
- demografiset muutokset
- tiedon lisääntyminen ja sen hallinnan hankaloituminen
- työelämän muutos (erityisesti tietotyön psyykinen kuormitus)
- moniarvoistuva ja ristiriitoja sisältävä maailma
- ihmisen ympäristölle aiheuttama kuormitus
- ja vaikutukset ympäristön terveellisyydelle
- yksilön vastuu terveystietämyksissä (yhteiskunnassa harjoitettu terveystietämyksen politiikka)

Nivoo yhteensä TE1, TE2 ja TE3 tavoitteet

Tiedot

Taidot, kriittinen ajattelu

Itsetuntemus

Eettinen vastuullisuus

Työskentely (itsetuntemus, kriittinen ajattelu)

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti
- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävä kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja ja asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen sekä pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Arvioinnista

- Oppimisen tukeminen (formatiivinen arviointi), osaamisen arviointi (summatiivinen), työskentelyn arviointi
- Opettajan arviointi, itse- ja vertaisarviointi
- Kriteeriperustaista, monipuolista, tarkoituksenmukaista, palaute

- Asiatiedot ja käsitteet (tiedot)
- Tiedonhankinta (taidot)
- Tiedonkäsittely (kriittinen ajattelu)
- Eettisten kysymysten tarkastelu (eettinen vastuullisuus)
- Näkemysten ja tottumusten analysointi/arviointi/perustelu, oppimisen tavoitteet (itsetuntemus)

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiatietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Työskentelyn itsearviointi: esimerkkinä lukio

LOPS 2019: ”opiskelija osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja ja asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen sekä pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.”

Työskentelyn arviointi		Nimi	Nimi	Nimi	Nimi	Nimi	Nimi	Nimi
1	Osaan asettaa tavoitteita omalle oppimiselleni (kohde, määrä, laatu?)							
2	Tunnistan itselleni sopivia oppimisen tapoja ja pystyn valitsemaan näistä tehtävän kannalta tarkoituksenmukaisen lähestymistavan							
3	Pystyn arvioimaan asettamieni tavoitteiden saavuttamista ja eritellä tekijöitä jotka vaikuttivat tavoitteen saavuttamiseen							

- a erinomaisesti / onnistun aina
- b kiitettävästi / onnistun usein, pystyn parantamaan asiaa omatoimisesti
- c hyvin / onnistun melko usein, pystyn todennäköisesti parantamaan asiaa omatoimisesti
- d tyydyttävästi / onnistun joskus, todennäköisesti tarvitsen apua asiassa
- e kohtalaisesti / asiaa pitää harjoitella vielä, tarvitsen apua asiassa
- f välttävästi / pitää vielä harjoitella paljon, tarvitsen varmasti apua asiassa

TE1 Terveys voimavarana - tavoitteet

Moduulissa luodaan **kokonaiskuva**a ihmisen voimavaroista, terveyden edistämisestä sekä terveyttä määrittävistä **tekijöistä, niiden yhteyksistä ja vaikutusmekanismeista**. Lisäksi **syvennetään ja laajennetaan** perusopetuksen aikana hankittua ymmärrystä **elintapojen** merkityksestä terveydelle ja arvioidaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, perheessä ja lähiyhteisöissä.

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy **kuvailemaan** ja **jäsentelemään** keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä **analysoimaan** niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen
- osaa **selittää** erilaisten terveystekijöiden ilmiöiden muodostumista ja **arvioida** niiden merkitystä terveydelle sekä **soveltaa** keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- **tunnistaa** omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy **arvioimaan** elintapovalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan **perusteltuja** ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

TE1 Terveys voimavarana – keskeiset sisällöt

Muutoksia

- Huomioidaan opiskelijoiden tarpeita ja senhetkistä elämismaailmaa (kuormitus), tarkoituksena luoda teoreettisen osaamisen lisäksi käytännön hyötyä lukio-opiskeluun (mm. voimavarat, kuormituksen hallinta, opiskeluhuvinvointi)
- Mallit ja teoriat rajattu
- Terveyskulttuurin ilmiöitä rajattu
- Mielen hyvinvointi rajattu

Terveiden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli
- terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta
- seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet
- mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät; stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä; keinoja kuormituksen hallintaan
- opiskeluhuvinvointi

TE2 Terveys ja ympäristö - tavoitteet

Moduulissa kehitetään valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää **tietoa ja viestintää** sekä perehdytään tutkimustiedon hankkimisen periaatteisiin. Keskeistä on mediaympäristön ohella tarkastella myös muiden **elinympäristöjen** terveysvaikutuksia sekä arvioida omien valintojen merkitystä ympäristön terveellisyydelle. Lisäksi moduulissa syvennyttään **riippuvuuksiin** ja niiden vaikutuksiin.

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- **tietää** tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä **osaa soveltaa** näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa
- **osaa hakea** tietoa ja pystyy **vertailemaan** eri lähteiden luotettavuutta
- **osaa kuvata** terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä **analysoida** terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsitteille ja terveydelle
- **osaa esitellä ja analysoida** fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä **arvioida** omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle
- **osaa eritellä** riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä **analysoida** riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.

TE2 Terveys ja ympäristö – keskeiset sisällöt

Muutoksia

- Terveysten tarkastelu eri ympäristöjen kautta: mediaympäristö, fyysinen ympäristö (rakennettu ja luonnonympäristö), psykososiaalinen ympäristö
- Terveystieteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta käsitellään monipuolisempina kokonaisuuksina (tieteellinen tieto, arkitieto, ajattelun vinoumia, terveystietä)
- Huomioidaan aiempaa tarkemmin kestävä kehitys ja sen yhteys/vaikutus terveyteen

Terveystieteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi
- terveystieteen muotoja ja vaikutuskeinoja, terveystieteen merkityksen ja luotettavuuden arviointi

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- kestävä kehitys ja terveys
- ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- työhyvinvointi

Mielihyvä ja riippuvuus

- riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit
- keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja

TE3 Terveys ja yhteiskunta - tavoitteet

Moduulissa ohjataan tarkastelemaan laajasti terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn **historiallisia kehityslinjoja** sekä **tulevaisuuden** haasteita yhteiskunnassa. Tehtävänä on avata keskeisiin **tarttumattomiin ja tartuntatauteihin** liittyviä tekijöitä sekä tarkastella sosiaali- ja terveyspalvelujen, **itsehoidon ja omahoidon** merkitystä terveydelle. Olennaista on myös perehtyä terveyteen ja sairauksiin liittyviin **eettisiin** kysymyksiin sekä globaaleihin terveyshaasteisiin.

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa **kuvata ja analysoida** yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen
- pystyy **erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä**, esittämään **perusteltuja ratkaisuja** näiden ehkäisemiseksi sekä **arviomaan** sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta
- osaa **esitellä perustellen**, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, **arvioida** kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä **arvioida** sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle
- osaa **analysoida** terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, **kuvata ja arvioida** terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä **analysoida** terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.

TE3 Terveys ja yhteiskunta – keskeiset sisällöt

Muutoksia

- Tulevaisuus-näkökulma (tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia) aiempaa selkeämmin esillä
- Epidemiologinen siirtymä, tarttumattomat (krooniset) ja tarttumattomat taudit
- Etiikan täsmentäminen / rajaaminen

Terveiden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- terveystieteitä ja sairauksien selitysmalleja
- keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä
- tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia

Sairaudet ja hoito

- epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit
- sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen
- itsehoito ja omahoito

Eettiset kysymykset

- eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit
- keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä, kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia
- terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi
- terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen

Tukea paikalliseen työhön

Terveystieto

#LOPS2021
#GLP2021

Tukea Lops201-työhön:

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lukiokoulutus/lops-2021-tukea-lukion-opetussuunnitelman-perusteiden>

ePerusteet:

<https://eperusteet.opintopolku.fi/beta/#/fi/lukiokoulutus/6828810/tiedot>

Terveystiedon tukimateriaali:

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/terveystiedon-lops-2019-tukimateriaali>

Lops 2019 tuunaamot:

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lops-tuunaamot>

Opetushallituksen LUKE-verkoston sivut: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/luke-lukioiden-kehittamisverkosto>

Tärkeintä on välittäminen!

Tehdään tästä yhdessä hyvä juttu!

Lops inspiroi jo luonnosvaiheessa...



OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Lisätietoa ja tukea paikalliseen
Lops-työhön Opetushallituksesta:
oph.fi/lukiokoulutus

#LOPS2021
#GLP2021